

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

Budapest, V. Váczi körút 23

hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt —
Félévre 4 » —
Negyedévre 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

A vallásszabadság kérdéséhez. Dr. V á z s o n y i Vilmos-tól. — Hogy lettem én zsidóból izraelita. Dr. C s i l l a g Károly-tól. — Zsidó küldöttségek a király előtt. Tükördarab. — Anthologia a klasszikus zsidó költőkből. I r j a ; M a k a i Emii. — Révai ur. Elbeszélés. G o n d a Dezsőtől. — Arnsteiner ur háztüznézőben. K o m p e r t Lipót beszélye. — Hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1891. szeptember 20.) 5651 **Elul** hó (29 napos) 17-ike. Hétfő 18-ika. Kedd 19-ike. Szerda 20-ika. Csütörtök 21-ike. Péntek 22-ike. Szombat 23-ika. Hetiszidra: **Niczovim** és **Vajélech**. — Haftórah: Je-zsaiás 61. fejezete.

A vallásszabadság kérdéséhez.

— Dr. Horváth Ödön könyve. —

Csodálatos, hogy a »keresztényi türelem« erénye éppen a zsidó felekezetben található fel legnagyobb mértékben. Nincs az a sérelem, mely ezt a felekezetet türelmes közönyéből tette ébresztené. Tünni, hallgatni és várni: ebből áll több mint husz év óta egész működése. Miként Mithridates lassanként hozzászokott a mérgehez és végre nagy adagokat tudott ártalom nélkül lenyelni: a magyar zsidóság is lassan-lassan beletörődött a sérelmekbe és olyan ügyességre tett szert, hogy a legnagyobb sérelmet is nyugodtan lenyeli. Vezérei tették ilyen ügyessé, akik ama híres szózat álláspontján állanak: »Ruhe ist die erste Bürgerpflicht« — és idegesen elleneznek minden mozgalmat, mely a szent nyugalmat megzavarná.

A zsidóság több mint husz éve felekezetének egyenjogúsága érdekében egyetlen komoly lépést sem tett. Csodálható-e ilyen közönyös és tétlen magatartás után, hogy az egyenjogúság megvalósítása mindaddig elmaradt! Pedig a tétlenségre ebben a kérdésben még csak ürügy és kifogás sem található, mint a szervezkedés ügyében; mert az egyenjogúság érdekében megindított mozgalmat a legeslegelfogultabb orthodox

sem ellenezné. Izrael éhes fiai pusztai vándorlásukban váratlanul nagy tömeg fűjre találtak: ez a bibliai reminiscencia bátorítja a magyar zsidóságot, hogy ölbetelt kézzel, tátott szájjal várja — a sült galambot.

Ilyen körülmények közt kettős elismeréssel kell üdvözölni, ha a zsidóság kebelén kívül álló férfiú figyelmezteti a társadalmat a zsidóság sérelmére és a vallásfelekezetek egyenjogúságának elvéért száll sikkra. Dr. *Horváth Ödön*nek, az eperjesi jogakadémia dékán-tanárjának »*A vallásszabadság kérdéséhez*« czimű röpirata, főleg a zsidófelekezet vallásszabadságának kérdésével foglalkozik; teszi ezt odaadással, lelkesedéssel, szakavatottan és ama boszantó protektori hangtól menten, mely a zsidók érdekében irt munkákat rendesen jellemezni szokta. E munka minden sora a tiszta liberalizmus szellemét lehel; szerzőjét a nemzeti ujjáébredés korának hagyományai lelkesítik, midőn a képviselőház egyhangulag kimondotta a zsidók emancipációját és a főrendiházban is csak négy ember akadt, aki továbbra is alárendeltségben akarta tartani a zsidókat.

Munkája megírására közvetlenül a marosvásárhelyi királyi tábla azon ítélete indította szerzőt, mely kimondja, hogy nem képez az

1879:40. t.-cz. 53. szakaszába ütköző kihágást, ha a keresztény lelkész életkorának 18 évét be nem töltött kiskoru zsidó egyént, szüleinek beleegyezése és a hatóság engedélye nélkül, megkeresztel. Az ítélet szerint ugyanis az 53. szakasz csak azt fenyegeti büntetéssel, »aki életkorának tizennyolczadik évét még be nem töltött kiskoru egyént az 1868:53. t.-cz. rendelkezése ellenére más vallásfelekezetbe felvesz«, a zsidó, 18 éven alul levő kiskorúak tehát szabadon elkeresztelhetők, mert az 1868:53. csupán a »bevett keresztény vallásfelekezetek« viszonzosságát szabályozza. Ezt az ítéletet szerző darabokra szedi. Bebizonyítja, hogy a kihágási törvény ama szakasza az eredeti szövegezésben nem hivatkozott az 1868:53. törvényekre és e hivatkozás Teleszky Dezső indítványára nem azon czélból került a törvénybe, mintha a törvényhozás a zsidó felekezetet a támadások ellen nem akarta volna megvédelmezni, hanem egyszerűen azért, mert az 1869:53. t.-cz. az áttérés eseteit szabatosabban határozza meg, mint az eredeti szöveg. Hivatkozik Pauler nyilatkozatára, melyből határozottan kiviláglik, hogy a

törvényhozás, a zsidó felekezetet, melyet a büntetőtörvénykönyvben, mint »törvény által elismert felekezetet« védelemben részesített, ez alkalommal sem akarta védelem nélkül hagyni. Ez ítélet bonczolásánál szerző azon végeredményre jut, hogy, a kihágási törvény 53. szakaszának szavai ellentétben állanak annak szellemével, mely ellentétnek megszüntetése törvényhozásunknak egyik legégetőbb szükségeként jelentkező feladata.«

De a sérelmes táblai ítélet csak alkalmul szolgál szerzőnek arra, hogy a zsidó felekezet egyenjogúságának és az általános vallásszabadságnak kérdésével foglalkozzék. »Az eset — ugymond — csupán egyetlen szemét képezi annak a nagy és nehéz láncznak, mely egy legfontosabb szabadsági jogunkra, a vallásszabadság jogára, nehezedik. Határozottan elégtelen volna, ha csupán a lánc ezen egyetlen szemét törnök össze, míg a többiek fennmaradnának továbbra is. Itt az egész láncot le kell szakítanunk!« Szerző az általános vallásszabadság hive, sürgeti annak a »vallásfelekezetek egyenjogúságát egyetemesen szabályozó törvénynek«

Lichtenstein Ignác rabbiról,

vagy:

hogy lettem én zsidóból izraelita.

Bocsánatot kérek t. olvasóközönség, de én nem tehetek arról, hogy Tápió-Szelén nevelő voltam. Higyjék el, hogy a tápiószelei főpap sem tehet róla, mert éppen odáig jutván, hogy a jogot elvégezzem, egy fővárosi nevelő és lélekkereskedő révén egy nevelői állásba kerültem, még pedig olyan nevelői állásba, ahol főnököm teljes megelégedésemet kivívta.

Nevelői működésem azzal kezdődött, hogy 3 zsidógyereket átvittem Tápió-Farmosra és pedig növendékeimet, hogy őket szentelt vízzel ellátva, mint r. katolikusokat hozzam haza. Ez tény és meg is történt.

Mikor a farmosi egyházból velök hazatértem, ugy tűnt fel előttem, hogy az a deres, amely odafelé olyan könnyen vitt egy kocsiderék zsidót — most nehezebben huzza a kocsit — mivelhogy egy újabb pasasórt láttam a kocsin: egy sok métermázsát kitevő lelkiismeretfurdalást.

Ez a teher mintha reám is nehezhett volna és mivelhogy a deres engem is vitt: mathematicice kisütöttem, hogy ezt a tehet a deres is érzi.

De bármilyen nehéz is volt a kocsi, mégis csak haza értünk Tápió-Szelére.

Odahaza, mivel ráértem, elkezdtem elmélkedni

az eset fölött; de ámbátor összevettem lavateri ismereteimet a helyzettel, a szülőkkel, a tápió-szelei gondolkodásmóddal és az akkori dohányterméssel, nem tudtam a végső okra ráakadni.

A szülők rendkívül jó és becsületes emberek, a gyermekek se rossz hajlamuk, a tápió-szelei gondolkodásmód is a kellő honett mederben, a dohánytermés se rossz — és az aktus mégis megtörtént.

Tudakozódtam tehát egy bölcs után, aki nékem felvilágosítással szolgálna.

Meg is találtam: Lichtenstein rabbiban. Fölkerestem és szívélyesebben még zsidó rabbi nem fogadott egy zsidó nevelőt, — aki azonkívül, hogy jogász volt Budapesten, azelőtt való nap Farmoson kikeresztelkedési ügyekben utazott, — mint ahogy a tisztelendő ur engem fogadott.

Csakhamar, különösen mikor a tisztelendő ur belátta, hogy a »Lósón hakódes« előttem nem ismeretlen, — s különösen mikor egy félig-meddig »Bal dikdik«-et sejtett bennem, bár alaptalanul, egy kis barátság fejlődött közöttünk.

Mihelyt az első vizitról hazaértem, első dolgom volt levelet írni az édes apámuak, amelyben, eltekintve attól, hogy postafordultával 30 frtot kértem, megírtam azt is, hogy a tápió-szelei rabbival szoros baráti viszonyban vagyok.

Jétesítését, melyet már az 1868:53. t.-cz. megígért. Azoknak a szűklelkűeknek, akik boldogan örülnek annak, hogy bevett felekezet hívei és a vallásszabadság létesítése által privilégiumaikat látják fenyegetve, Deák Ferencz mondásával felel: »A szabadság többekkel megosztva, becsében nem veszít, sőt erejében nyer és biztonságában növekszik!«

Vajha a szerző ezen figyelmeztetését meghallanák és megértenék azok, akiket illet. Mert kétségtelen, hogy azok a felekezetek, melyek csak hosszas küzdelmek árán jutottak be a bevett felekezetek sorába, azért nézik közönynyel a többi felekezet lealázó helyzetét, mivel attól tartanak, hogy a mai állapot minden megingatása hátrányukra volna. Láttuk ezt az elkeresztelési vitában, midőn a protestans képviselők egy része az 1868:53. törvény-czikket úgy igyekezett odaállítani, mint a szabadelvűség palládiumát, melyen változtatni bűn és azt hangoztatta, hogy a vallásszabadság kérdése nem »aktuális.« Ez az álláspont, amilyen elfogult a szabadelvűség szempontjából, éppen olyan szűk látkörre vall protestans szempontból, mert a

protestantizmus elleneit támogatva, létalapját támadja meg. Tisza Kálmán, aki minapában a dunántuli reformátusok egyházkerületi gyűlésén azon kesergett, hogy a vallási reakció újabban a protestansokkal szemben támadásra készül, tulajdonítsa a jeles eredményt önmagának. Miniszterelnöksége alatt azt hitte, hogy eleget tett a vallásszabadság követelményeinek, ha keresztülviszi, hogy a képviselőház és a főrendiház elnökei protestánsok legyenek, de a zsidók és a nem bevett keresztények helyzetével nem törődött. Ez a mulasztás kezdi magát megbozszolni és a vérszemet kapott vallási reakció ma elég erősnek tartja magát arra, hogy ne csak a nem bevett keresztényeket és a zsidókat tartsa továbbra is alárendeltségben, hanem a protestantizmus ellen is támadást intézzen.

Dr Vázsonyi Vilmos.

Zsidó küldöttségek a király előtt

(H. S.) Itt fekszenek előttünk a legújabb királylátogatásokról szóló tudósítások. Új momentum alig van bennök. »Az ország keresztény lakóival minden polgári és politikai jog

Feleletül erre a levélre azt kaptam, hogy a kért 30 frtot nem kapom és azonkívül olyan litániát hyeroglif héber betűkben, hogy mindenkinek a világon megmutattam volna, csak Lichtenstein rabbinak nem, olyan éppen nem hizelgő és nem kiméletes dolgok voltak azokba belerejtve.

Az én jó öregem, aki minden zsidó papot ismer, és aki valóságos statistikai hivatal a nevezetesebb hitelhagyókra vonatkozólag, ezenfelül megírta, hogy azonnal hagyjam ott Tápió-Szelét.

Most már csakugyan kezdett érdekelni a tisztelendő urat.

Nem akarok egy cseppet sem igazságtalan lenni, miért is megvallom, hogy a rabbi ur a társadalmi érintkezésben a legsimulékonyabb rabbik egyike.

És éppen úgy, mint ahogy megvan az ő sajátos pipagyűjteménye — úgy megvannak az ő sajátos nézetei is.

Kezdettem tehát eleinte a tisztelendő urat studirozni és végső megállapodásom arra vezetett, hogy azt, amit ő ír, azt csak írni meri, de kimondani nem.

Erre a következtetésre jutottam, mikor elolvastam az ő röpiratait és amikor azokra a dolgokra nézve vele vitába álltam.

De hát hiszen nem akarok én itt jellemrajzot írni és a dogmavitába sem akarok elegyedni, hanem csak

azt akarom elmondani, hogyan lett belőlem Lichtenstein rabbi által zsidóbul — izraelita.

A rabbi urat, daczára, hogy a legmélyebb viszony volt közöttünk, különös embernek találtam. Rendkívüli uton ismeri fel embercít. És észrevettem azt is, hogy ő is észrevesz engemet. Jól láthatta modoromról és sejt-hette beszédemből, hogy mediumot nem csinálhat belőlem. És nem is igyekezett csinálni. De minden előzenysége daczára észrevettem azt, hogy azt ő dicsőségnek tartja, ha valakiben a meggyőződést megingatni képes volna, és bizony nagyon figyelmesnek kellett lennem, ha rá akartam akadni arra, hogy a rabbi ur ott, ahol nyíltan nem meri tenni, ártatlan célzásokkal akarja elérni azt hogy eszméinek gyakorlatilag is hódoljanak.

Miután ő nem kezdte a dolgot elkezdtem én.

Tápió-Szele úgy sincs messze Budapestről. Különösen nem egy nevelőnek — aki mindig talál egy alapos, indokot a discipulusoknak könyvbevásárlás, tudakozódás a jövő évi iskolaév feltételei stb. czimén, hogy a főnök költségén odautazzék.

S gyakrabban is utazgattam Budapestre. Minden visszatértemkor csodadolgokat tudtam beszélni a rabbi urnak egyházakról, templomokról, baptistákról, nazarénusokról; szóval az ő embere lettem nemsokára.

Ezalatt mégis maradt annyi időm, hogy az én aggodó öregemnek megírjam, miként egy cseppet se felt-

gyakorlására egyaránt jogosítottnak» kimondott zsidóságnak ismert baja az már, hogy valahányszor királya elé kíván járulni, mindannyiszor odább lökik legalább két, de úgy fordul, hogy több deputációval is.

No hát megtörtént ez most is, Galgócson úgy, mint Beszterczén és Temesvárott. Kérlelhetlenül következetes az az államközeg, mely a zsidók helyét kijelöli, mikor »a hű és hazafias«, a »hagyományos hű ragaszkodásu« és »törhetlen hűségü« zsidóságról van szó.

A galgóczi királylátogatás alkalmából, mint egy megbízható kézből vett levélből értesülünk, a tisztelegni kívánó zsidóság szaladt fűhöz-fához, hogy jogos helyére juthasson. A tisztelgő küldöttség bejelentése alkalmával mindenekelőtt tudatta a főispánnal, hogy a zsidóság csakis mint felekezet képviselteti magát, s ennél fogva kéri, hogy a felekezetek sorába kerüljön. A főispántól kapott is *biztatást*, hanem ezzel még nem érte be, mozgatták az alispánt, a kerületi képviselőt. Azonban még 8-án délben is azt állította a főispán, hogy *nem tudja*, a zsidó küldöttség milyen helyre kerül. 9-én a fogadó várkastélyban az alispán már avval nyugtatta meg a

sen Tápó-Szelétől és annak rabbijától, mert én ott jól érzem magamat, jobban talán mint Lichtenstein rabbi a maga jámbor hitközségében.

Egy Budapestről történt visszaérkeztemkor egy kis örömet akartam okozni a rabbi urnak.

Benyitok szent hajlékába és elszólok magamat.

«Tisztelendő ur tudtára adom, hogy kitértem a zsidó hitből,»

Lichtenstein, aki igen komoly ember, nem hitte, hogy ez talán tréfa is lehetne.

Bámulva nézett reám, homlokát olyan glória vette körül, amely a legsötétebb Afrikában egy négereket hittérítő apostol fején mindenestre még fényesebben dícsugárzott volna, elérzékenyülten tárta ki karjait, hogy keblére öleljen, de mielőtt ezt tette volna, bizonyos aggodással kérdé:

«Milyen hitre?»

«Izraelita hitre» — felelém.

Ezzel befejeződött barátságunk, az apánnak is megírtam és postafordultával megkaptam a 30 forintot!

Szabadkán 1891. szeptember 16.

Dr Csillag Károly.

zsidó küldöttséget, hogy a felekezetek sorában az utolsó lesz.

Azonban, — persze, hogy nem így esett. A szinte jogszokássá vált két közbeszurás ezúttal is megtörtént s még jó, hogy így ütött ki a dolog! mert mikor a megyei küldöttség távoztával a zsidókat beszólitották, a főispán a fogadásról éppen kijövő megyei küldöttségnek állami tisztviselő tagjait avval marasztalta, hogy most rajtuk a sor. Felvilágosították, hogy ez tévedés, serre a főispán a többi urakkal együtt távozott.

Vagy nem tudta tehát a kormánynak a megyére nézve legilletékesebb képviselője, — a kinek az ilyen dolgokba való beavatkozást a józan ész mégis csak feltételezné, — hogy milyen a küldöttségek sorrendje, vagy az utolsó pillanatban már a fent folyamatban levő tisztelgések alkalmával változtatták meg ezeknek egymásutánját.

Mi inkább az utolsót vagyunk hajlandók feltételezni, s ebből azt következtetjük, hogy maga a sorrendet összeállító államközeg, — akit Galgócson maga a főispán a miniszterelnökben jelölt meg. Szapáry Gyula gróf pedig itt Budapesten a pécsi küldöttség előtt a kabinetirodának állított, — szintén ingatag alapon ítél, mikor a királylátogatások alkalmával hivatását igyekszik teljesíteni.

Erre az ingatag alapra még eklatánsabb világot vet a temesvári zsidó küldöttség esete, mely 13-ik helyen volt jelölve, s az utolsó pillanatban kelt elhatározás folytán három más küldöttséggel előbb bocsájtatott ő felsége elé.

És ez nagyon természetes. Az a törvény, melynek középkori doha a királylátogatás rendezőit az «elismert» és »bevett» kifejezésekkel megteveszti: az 1868. LIII. csak a felekezetek *egy-másbox való viszonyában* ismer különbséget; holott az 1867-iki XVII. tcz. minden politikai és polgári jog gyakorlására teljes *egyenjoguságot* biztosít a — zsidóknak. Már pedig a felekezetek a király előtti tisztelgésük alkalmával nem egymáshoz való viszonyukat demonstrálják.

A sérelem mindazonáltal megesett. Hanem azért elcsüggedésre nincs okunk. Az 1868 LIII. tcz. szelleme az 1867 XII. tcz.-ével úgy is természeti

ellentétet képez, a melynek megváltoztatását: belső szükség, a vallásszabadságnak egyes bátor hivei, a folytonosan ismétlődő sérelmek, melyeket demonstrálnunk mindvégig kötelesség, — elmaradhatlanul elő fogják idézni,

Gyógyirt pedig addig is találjunk ő felsége elismerő szavaiban, melyek, mikor más felekezetekkel szemben itt is, ott is a dorgálás szükségét érzik: akkor rólunk mindig a legnagyobb elismeréssel biztatva szólnak.

*

A beszterczei és temesvári királylátogatásról szóló tudósításokat adjuk a következőkben:

A tisztelgések alkalmával (szept. 12-én) a besztercze vármegyei rabbik fedett fővel mondták el a héber szövegű imát, melyet Horovitz Jenő rabbi a következő magyar szavakkal végzett:

»Hála neked Istenünk, világ királya, ki dicsőségedből felséges királyunkat részesítetted. Hallgasd meg, oh Isten, a zsidó papság és hiveinek imáit, melyek felséges királyunkat lépésről-lépésre kísérik. Áraszd el áldásod teljével forrón szeretett királyunkat és legmagasabb családját. Amen.«

A királyt a szívből jövő fohász láthatólag kelemesen érintette, köszönőleg intett fejével s kétszer mondta rá az Ament.

Ezután Blumenfeld Izsák, hitközségi elnök, a következő üdvözlő beszédet intézte az uralkodóhoz:

»Császári és apostoli királyi felség! Legkegyelmesebb urunk! Mint Besztercze-Naszód vármegye zsidó hitközségének küldöttei jelenünk meg felséged atyai színe előtt, hogy mély hódolatunknak és kegyeletes fiai szeretetünknek kifejezését felséged lábai előtt letegyük. Kegyeskedjék alattvalói hűségünk és odaadásunk kifejezését elfogadni és megengedni, hogy királyi kegyelméért továbbra is esedezzünk. Öseinktől öröklött hódolattal fohászunkodunk: «Isten óvja, isten tartsa meg felségedet».

A beszédet követő eljenzések után a király következőleg válaszolt.

«A besztercze-naszodmegyei izr. hitközség hódolatát köszönettel fogadom. *Ismerem hagyományos hű ragaszkodásukat* s azt királyi kegyelmen biztosításával viszonzom.»

A jelen voltak háromszorosan megéljenezték a felséges uralkodót, aki ezután a tisztelgők közül többeket megszólításával tüntetett ki.

Blumenfeld Izsák elnöktől azt kérdezte, hogy két zsidó hitközség van-e Beszterczén, mire az elnök azzal válaszolt, hogy csak egy — az orthodox.

Ezután Löw Markus, entredami rabbihoz fordult s azt kérdezte tőle:

— Ön a beszterczei rabbi?
— Nem, felség, én a naszodi kerületi rabbi vagyok — felelt.

Most Horovitz Jenőhöz fordulva azt mondta:

— Ön tehát a beszterczei zsidó pap?
— Igen felség, — válaszolt Horovitz.
— Idevaló s ületésü?
— Nem felség, zemplénmegyei Nagy-Mihályból való vagyok.

— Van itt templomuk?

— Eddigél egy nagy magánházaiban tartjuk az istentiszteleteket.

Izsák Izsák hitközségi tagtól az üzleti viszonyokról kérdezősködött.

Ezzel a tisztelgés végett ért.

A király bevonulásakor a hitközség a szépen felékesített tóraht kivitte hódolata jeléül. Horovitz Jenő rabbi a hatóságok fejei között szintén kinn volt a vasuti állomás perronján a király fogadásakor s ő felsége itt történt bemutatások alkalmával legmagasabb megszólítással tüntette ki,

B. J.

*

Temesvárról a következő tudósítást kaptuk:

Ő felsége a király f. hó 16-án reggel ¼ 10 órakor érkezett meg Temesvárra. Az indóházánál nagy bizottság által fogadtatott, mely több mint száz fogaton vonult be a városba és melynek felekezetünk részéről dr. Löwy Mór főrabbi és buziási Eisenstädter Ig. S. kir. kereskedelmi tanácsos, hitközségi elnök is tagjai voltak. Pont 10 órakor kezdődött a püspöki palotában a küldöttségek fogadtatása. A zsidó küldöttséget, mely a helybeli összes izraelita hitközségek tagjaiból összeállítva 33 tagból állott, buziási Eisenstädter Ig. S., mint a 23. izraelita községkerület elnöke vezette, az üdvözlő beszédet pedig dr. Löwy Mór főrabbi tartotta. Általános kellemes meglepetésére szolgált a temesvári zsidóságnak, hogy a megállapított sorrendet, mely szerint küldöttségünk a 13-ik lett volna, (összesen 16 küldöttség tisztelgett) utolsó órában megváltoztatták, úgy, hogy az mindjárt a megyei küldöttség után következett és 3 deputátiót, mely előtte lett volna fogadandó, megelőzött. Ép oly kellemes hatással volt azon körülmény, hogy az Ő felsége tiszteletére rendezett — csak 36 teritékü — dejeuner hez, buziási Eisenstädter Ign. S. mint a hitközség elnöke (?), hivatalos volt. A tisztelgésnél dr. Löwy Mór főrabbi, a szokásos rövid, — héber nyelven és fődött fővel mondott — áldás után, melyre Ő felsége a küldöttségi tagokkal együtt hangos »Ament« mondott, a következő üdvözlő beszédet tartotta:

»Császári és apostoli királyi felség! Legkegyelmesebb urunk! A temesvári izraelita hitközségek képviselőiben részesülünk ma azon szerencsében, hogy Felsőgedet színről-szinre a legalázatosabban üdvözölhetjük s hű alattvalói hódolatunk csekély

adóját Felseged lábai elé letehetjük. »Imádkozzál a király jóléteért, mert kegyetlen harcz és háboru dühöng ott, hol a királyt félve nem tisztelik«, így szól hozzánk, zsidókhöz, ősidóktól fogva szent tanítással vallásunk parancsolata. De nem volt még kor, s nem volt és nincs még most sem ország, amelynek zsidó lakosai az ő uralkodójuk iránt oly határtalan tisztelettel, oly végtelenül bensős és igaz fiúi szeretettel viseltethettek volna, mint mi viseltetünk felséged fölkent személye iránt. Mert felséged bölcs és dicső uralkodása alatt lettünk mi ez ország zsidó lakosaiból e hon, hön szeretett drága magyar hazánk fiaivá, egyenjogu zsidó vallásu polgáraivá; és felséged szelid jogarának árnya alatt, folytonos atyai és királyi oltalma alatt, élvezhetjük jogainkat és teljesíthetjük békén-boldogan a trón és haza iránti szent kötelességeinket. Fogadja felséged kegyesen kiolthatatlan mély hálánk, törhetlen hűségünk, odaadásunk és jobbágyi hódolatunk legalázatosabb kifejezését és áraszsza reánk, esedezünk, továbbra is kegyelmének éltető sugarait Boldogul éljen félve tisztelt, imádott királyunk, »kinek arcza-fényében élet vagyom.«

Ő felsége a következőleg válaszolt:

»Köszönettel fogadom jó kívánataikat és törhetlen hűségük kifejezését; ez alkalommal is biztosítván önöket kegyelmemről és oltalmamról.«

Azután Ő Felsege buziási Eisenstädter Ig. S. elnököt, Dr. Lówy Mór főrabbit, Dr. Kohlbach Bertalan gyárvárosi rabbit és Schwimmer Simon küldöttségi tagot megszólításokkal tüntette ki.

Az üdvözlő küldöttség a fentnevezett vezetőkön kívül a következő tagokból állott:

A belvárosi hitközség részéről: Abelsberg Leo, Bruck Simon, Dr. Braun Simon, Doroghi Ignátz, Derera Israel, Herzl Dávid, Herz Dávid, Klein Salamon, Kohn Sándor, Kohn Hermann, Dr. Keppich Henrik, Kümmelheim Ármán, Dr. Löwenbach Jakab, Dr. Manov. Il Miksa, Spitzer Jakab, Schwarz Márkus, Dr. Szidon Miksa, Schwimmer Simon, Weisz Hermann, Weisz Eduárd, Weisz Hugó, és Waldmann Sámuel.

A gyárvárosi status-quo hitközség részéről: Deutsch Bernát, Dr. Kohlbach Bertalan rabbi, Steiner Miksa, Dr. Schwarz Gyula, Dr. Weisz Bernát, Goldmann Adolf.

A józsefvárosi orthodox hitközség részéről: Büchler Manó, Schwimmer József, Schultheisz József és Totis Israel.*)

Nem hagyható ez alkalommal megjegyzés nélkül,

*) Igaz örömmel üdvözljük temesvári hittestvéreinket, hogy bár külön pártálláshoz tartoznak, egy deputatióban jelentek meg Őfelsége előtt, dacára, annak hogy bizonyos oldalról külön tisztelgésre ösztökélték különösen orthodox atyánkfiait. Őszintén dicsérjük érte, hogy a szerencsétlen testvéri viszályt legalább ő felsége elé nem vitték, amint tették ezt annak idején a nagyváradiak és debreczeniek.

hogy az itteni kiállítást, melynek megtekintése céljából szerencsétlente Ő felsége városunkat legmagasabb látogatásával, tulajdonképpen első sorban buziási Eisenstädter Ig. S. hitközségi és kerületi elnök, mint a temesvári kereskedelmi és iparkamara elnöke, initiálta és ezen kiállításnak létrejöttén már évek óta fáradozott és így e nagy műnek sikeréből őt illeti meg az orosz-lánrészt, valamint — a mi felekezeti szempontból különösen kiemelendő, csakis az ő érdeme és befolyásos fáradozásainak eredménye, a fogadási programnak a zsidók javára történt — fentemlített — megváltoztatása. **K A**

Tükördarab.

Annak a nézetünknek, hogy az orthodoxia Magyarországon — értjük alatta az erősen konservatív, vallásunk szabványaihoz ragaszkodó irányt — felekezettünkre nézve üdvös és szükséges, annyira, hogyha nem volna, meg kellene teremteni: lapunkban gyakran adtunk kifejezést; oly gyakran, ahányszor a rákfenére utaltunk, mely orthodoxiánk vezetésében rejlik és amely szégyenére és kárára van nemcsak magának az orthodoxiának, de az egész magyarországi zsidóságnak.

A vezetésre legkevésbé hivatott, lelkiismeretlen és csak a saját önös célukat szem előtt tartó szerencselovagok ragadták magukhoz a vezetést, akik, hogy a vállalat minél többet hajtson és, hogy helyeiket minél jobban biztosítsák, kinaival veszik körül az orthodoxiát, melyet a felekezet testétől teljesen elszakítani igyekeznek, izolálván és biztosítván így maguknak zsákmanyyukat.

A pásztorokat, kik csak saját magukat legeltetik, a vezéreket, kik pártjukat csak felrevezetik, úgy látszik, máshol is felismerték és róluk érdemük szerint és leplezetlenül nyilatkoznak.

A 35. évfolyamát járó, a héber irodalom minden ismerője által már klasszikus nyelvezeteért is nagyrabecsült »Hammagid« című héber hetilapnak (megjelenik Berlinben) f. hó 3-án megjelent 35. számában a magyarországi dolgokkal foglalkozó hosszabb polemikus cikket olvasunk, melyből átveszünk egy passust, azt, amely a fenti gondolatmenetet úgy juttatja kifejezésre, mintha csak az »Egyenlőség«-ből vették volna át. Pedig nem mi irtuk, s lapunkhoz közellálló cikkezőtől sem ered, de származik egy általunk ismeretlen, a szent nyelvet mesteri tökélyvel kezelő ungvári orthodox férfitól, Simcha Bródy-tól, ki a cikket teljes nevével alá is írta.

„Nem volna példánul balgaság, eszeveszettség — hangzik az illető passus — ha azt mondanák a magyar orthodoxiáról, hogy hazugság az ő alapja, azért mert irodája és a benne élők mind, szintugy az újságok, melyek magukra vállalták, hogy harczait vivják; bünt bűnre halmoznak és gaz és gonosz tetteket művelnek, melyekkel egyaránt meggyalázzák

Isteh nevé, Izrael nevé, az orthodoxia nevé? Nemde azt fognók mondani erre: maga az orthodoxia tiszta a büntől, de bűnösök azok, kik álarczát teszik képiükre, hogy félrevezessék a tömeget, mely utjaikat nem érti, és hogy vakítsák bizonyos apróbb rabbik szeméit, kik csak a fazékra, a kanocsóra és a serpenyőre tekintenek, hogy nagyobb erővel és szentséggel folytathassák működésüket.?)

Ehez nekünk nincs mit hozzátennünk.

—csi —sa.

Anthologia a zsidó klasszikus költőkből.

XXVI.

Bocaccio hazája, a szép, ragyogó Olaszország szabadabban gondolkodott az erkölcsi világrondról, mint a komor Spanyolhon. Egész más légkör volt az, melyben *Manuello* ifjúságát töltötte; sokkal enyhébb világfelfogás uralkodott a derűs olasz ég alatt, mint ott, hol *Gabirol* a bús magányt kereste, hol *Juda Halévi* szerelmi dalaiban is a nemzeti fájdalmat tudta előtérbe helyezni. *Manuello* a szabad természet gyermeke volt; a szerelem troubadourja, ki a kor izlésének engedett, mikor az érzéki gyönyörök festésére, a bűnös szerelem diadalára használta fel a biblia szent nyelvét. Azoknak a fordulatoknak, melyeket a hagyomány tiszteletben tartott, oly szint tudott adni, mely a klasszikus nyelv szellemétől távol áll s eléggé jellemzi azon idegen hangot, melyet *Manuello* vitt be a héber költészetbe maga azon körülmény, hogy héber nyelven a legfrivolabb tárgyú költemények illeszkednek az olasz versformákhoz.

Bocaccio novellái, daczára annak, hogy a

*) A héberül értők kedvéért és hogy a fordítás ellenőrizhető legyen, adjuk itt az idézet passust eredeti szövegben:

האין זה, למשל, הבל ודעות רוח אם נאמר על האורתודוכסיה האונגריה כי בשקר יסודה על אשר הלשנה וכל היושבים בהוכה ומכ"ע אחדים המתאמרים ללוהמי מלחמתה יוסיפו המא על פשעו, יעשו מעשים רעים ומכוערים אשר לא יעשו ומחללים שם שמים, שם ישראל ושם האורתודוכסיה כאחד? הלא נאמר: הורתודוכסיה הפה מפשע ואין עון בה, ואך האנשים אשר ישימו אותה מסוה על פניהם להוליך שולל על ידה את המון העם אשר לא יבין את דרכם, ולעור את עיני הרבנים הקטנים, אשר רק אל הפארוה, הדוד והקלהת ישאו עין, למען יעריצו ויקדישו את מעשיהם — המה המאים.

szabad erkölcsök világából vannak merítve, mégis költőiek, azzá teszi őket a styl szépsége, a mesteri forma s tényleg Bocaccio egyike a világirodalom legkitünőbb novellairóinak. *Manuello pikans* tárgyú költeményei körülbelül ugyanabból a világból vannak merítve, mint Bocaccio novellái. Csakhogy *Manuello* lyrikus, maga éli át azokat az eseményeket, melyeket Bocaccio személyeire ruház át. Az ő pikans dalai, akármily érzéki képeket használ, akármily hangon éneklie meg a szerelmi gyönyört, még sem vetkőznek ki soha azokból a formákból, melyeket a költészet reájuk szab.

Egy igazi költő, ha sikamlós tárgyat vesz tollára, nem a durvasággal akar hatni, hanem azon finom lepellet, melylyel az eseményt takarogatni, a kirivó vonásokat enyhíteni akarja. Gyakran többet mond azzal, amit elhallgat, mint amit terjengősen leír. Ebben rejlik az a művészet, mely nélkül a legköltőibb tárgyú rajzok sem emelkedhetnek az igazi költészet magaslatára.

Tagadhatatlan, hogy a szerelmi költészet egy ága sem versenyezhet népszerűségben a pikanteriával, de az is bizonyos, hogy költői műnek csak az tekinthető, mely a posványban is, az alantas érzelmek festésében is megtalálja azt a vonást, mely a szivve, a lelkületre hat, amint hogy a szivből, a lelkületből fakadt. Ami egyszer költőileg szép, legyen az a szűz ére nyek magasztalása, vagy a bűnös szerelem himnusa; játszsziék az a szalonok illatos levegőjében, vagy a bűnök fekélyes tanyáján, az mindig jogosult s csak üres álszemérem küzd ellene. *Manuello* könnyed szerelmi versei magukon hordják a költő szivének gazdagságát, fel vannak ruházva mindazon tulajdonsággal, melyek költői szempontból érdekesek s így pírulás nélkül olvashatja az is, kit első pillanatban a tárgy és a hang merészsége meglep. Most, hogy búcsut veszünk *Manuello*tól, bátran kísérhet azon vers emléke, melyben a költő összes tulajdonságai legragyogóbban egyesülnek s melyből legtisztábban ismerhetjük meg *Manuello* egyéniségét.

Az öv.

— Manuello. —

Unalmas órák, isten veletek!
Minek tagadjam? — újra szeretek.
Ti vagytok tanúim hulló falombok,
Ti, akik álmosan reám hajoltok:
Mióta csak a gyönyört keresem,
Hű utitársam volt a szerelem!
Oh, mert nem szunnyad el az ifjú vér,
Egy szép kaland mégis legtöbbet ér.

Igy elmerülve a szokott helyen,
Ültem egy hamvas őszi éjjelen;
S mint a kívül dámonok játszanak,
Elöttem állt egy karcsu nőalak.
Szűz ajkain az élet mosolya,
Szébbet a földön nem láttam soha.
Hajlongó fűrlein, daczos fején
Végig szalad a kőbor esti fény:
S ahogy lefut hullámos derekán,
Incselkedőn veti a fényt reám.
Oh, boldog ösztön, amely arra vitt —
Szellős lepel takarja vállait,
De itt is, ott is átvillog merészen,
Ami a fátyol nem takar — egészen.
S ahogy leplét a szellők kergetik,
Redőkbe omlik rózsás térdeig.
A fodrokat egy öv karolja át,
Minőt a földön nem mindenki lát;
Diszítik ragyogó drágakövek,
Sohase láttam diszesebb övet!
Soha bájosabb női alakot,
Akiért olyan nyugtalan vagyok!
Látom a nőt, de binni nem merem,
Nem játszik-e a káprázat velem?
Nem-e a szellő rít játéka ez,
Egy pillanat és aztán — vége lesz?

De nem. A lombok alján átsuhan
S oly ismerősen üdvözlő: Uram!
Hiszi, hogy önnek arczán olvasom,
Mi háborog szívében oly nagyon?
De nem vagyok kegyetlen, tudja meg:
Ez öv két részre osztja testemet,
Az egyik részre önnek jogu van,
Melyik felét akarja ön, uram?
A kettő közt választhat szabadon,

Legyen amint kívánja, — akarom!
Ki tudja, önnek igézőbb lehet
E karcsu nőtest az öv felett?
De kérhet tőlem olcsóbb vágyakat —
Akarja-e a részt az öv alatt?

Igy szólt a nő s ravaszul mosolyog.
A szörnyű tréfa sikerülni fog!

Oh melyiket választaszam, melyiket?
Vigye az ördög mind az öveket!
Eddig velök sohase volt bajom,
Mit tudom én, melyiket akarom.
Kívánjam-e a részt az öv felett,
Játszszam a szentet, mikor — nem lehet.
Amikor végre alkalom akad
S tudom, mi rejlik lemm — az öv alatt?
Takarjam el a rózsás térdeket,
Ne legyek ember, mikor élvebek?
Oh nincsen ok, amiért habozom,
Választani az alsó részt fogom!

De hát a felső részt elfeledem?
Nem ég-e bennem szűzi szerelem?
Alacsony gyönyöröknél egyebet
E durva szív sohase szeretett?
Lenn minden a bűn örvényébe hajt,
Fent csókra nyílik tüzes női ajk;
Lenn állati a férfi-szerelem,
Fenn mint az égbolt, tiszta, végtelen.
S azok a lágyan ölelő karok,
Azok az édes, hosszú sóhajok! . . .
Az éjbe mártott hű női szemek,
A csillagoknál szebben fénylenek! . . .
Oh én a női szívet keresem,
Ma győzni fog a tiszta szerelem!

Szép ismeretlen! válaszom helyett
Fogadja hódolattal szívemet.
Oh mért nem sugja önnek semmisen,
Mily iszonyu nehéz a küzdelem;
Választani ott, ahol nem lehet,
Próbára tenni gyöngé szíveket;
Hol mindakettő épp egyforma szép,
A ragyogó nap és a holdas ég;
Ki dönti el, mi lehet pirosabb:
A hajnal csókja, vagy az alkonyat? . . .

*De rejteni tovább nem akarom,
Választottam, mint férfit, szabadon.
Csupán egy rövid óhaj az egész:
Legyen enyém az őv feletti rész!*

*Ab! . . . szólt a ledny — alig hihetem,
Nem vonja vissza szavát hirtelen?
Őn férfi és e válasznál marad?
Nem akarja a részt az őv alatt?
A felső résznél nem kér egyebet?
E válaszzal valóban meglepett.
Van hát a földön szüzi szeredem,
Ki nem veszett a dicső férfinem;
Ember, ki még a női szívre ad,
Ki becsüli a tisztá vágyakat.
Uram! ön is ily férfit lehet —
Minden, minden öné — az őv felett!*

*S mit tett a nő? Letérdepelt a földre
S az övet — rózsás talpához kötötte.*

Makai Emil

Révai ur.

Az »Egyenlőség« eredeti elbeszélése.

(13)

Írta: **Gonda Dezső.**

Koromfi hangját hallva a virrasztó asszony, aki eddig hol az imádságos könyvbe, hol a burnót-tartóba meresztette fájós, apró, szürke szemeit, hirtelen fölcapta fejét s nagy bajmólódással előcsavargatván holmi posztódarabkák közül egy rézfoglalatu ormótdan okulárét, elhelyezte annak két villáját a füle mögé; de még egyszer levetette, hogy ráleheljen az üvegjére s a kötényében törülgesse tisztára. Miután így szerencsésen annyira jutott, hogy hozzáfoghatott a nézéshez, szemügyre vette Koromfit, de a kis köz is nagy volt az ő öreg szemének ilyen elsötétített szobában; fölkelt tehát és odacsoszogott Koromfi ur elé, merően arczába tekintvén. Akkor megismerte és örömsugar villant át száraz vonásain.

— Aujnye, a nagyságos ur! Kezeit csókolom nagyságos ur!

Koromfi meglepetve nézett a vén asszonyra:

— Ni, ni Frau Lizi, hát maga itt van?

— Itt, itt én, kezeit csókolom nagyságos ur, — áradozott mindjárt az öreg gyerek. — Hisz tetszik tudni hogy mióta szegény, Istenben boldogult uram meghalt, azóta csak úgy tengék-lengék egy házból a másikba. Az igaz, hogy amíg élt a jó lélek, akkor se valami uri módban voltunk, de hát mégis csak megkereste a maga heti 7—8 frjtát a pipagyárban. Hát hogy meghalt, meg hogy kedvem szerint való helyet nem találtam, egyideig

mosni jártam, de mikor csimbókos lett az ujjam, — tesszik látni — akkor mit volt mit tennem, erre a keserves mesterségre adtam magam. Haj, be keserves ezt a sok szomorúságot látni, hozzá még virrasztani is. Mondtam is az aranyos kisasszonynak az . . . az . . . Ardi . . . Adri . . . hogy is mondják csak a nevét a lelkem aranyomnak? Lássá lelkem nagyságos ur, ilyen az öreg ember. Álló tiz esztendeig hallottam mindennap és most itt van ni, nem tudom kimondani. Pedig olyan gyönyörűséges neve van a drágámnak, de kicsit nehéz egyszerre elmondani, az igaz . . . Ardi . . . Radi . . .

— Az Adrienne?

— Az az: Adrijén, a kis madaram. Megnőtt az eszemadta és olyan karcsu, mint egy arany darázs. Meg sem mertem igen szólítani, mert no — mondtam magamban — kis hijja, hogy nem gróf-kisasszony.

Mintha csak hájjal kengették volna, úgy esett Koromfinak ez a beszéd.

— Hát látta a Drinikemet, Frau Lizi, beszélt vele?

— Beszéltem biz én, még egy jó félórája sincsen, hogy itt álltunk együtt a Kelemen üzlete előtt. Fökötöt vettem éppen, ujat a régi helyébe; hát csak jövök ki a boltból, kit látok: az Ardi . . . Adrijén kisasszonykát. Nem hittem a szememnek; de mégis csak ő az, erősködtem magamban. Hát egyszer csak odalép hozzám és azt mondja: Jó napot, Lizi néni, hol jár erre? . . . Lizi néni, azt mondta, Lizi néni, hallja nagyságos ur, nekem mondta az angyal, hogy Lizi néni! Meg nem álltam, hogy meg ne csókoljam a ruháját a gyémántos virágszálnak, mert a kezét nem engedte ám. Kezét csókolom, nagyságos kisasszony, feleltem a kérdésére, csak ide megyek a Révaiékhoz virrasztani. Talán tetszik ismerni a nagyságos kisasszonynak? Az igaz, hogy szegény népek az özvegy meg a fia, hanem a boldogult Riesenfeld, — mert annak hitták őket igazában — olyan gazdag ember volt a mi vidékünkön, hogy . . . Hanem kezeit csókolom nagyságos ur, talán ne is mondjam tovább, mert azt mondta az Adrijén kisasszony, hogy ne szóljak senkinek arról, hogy vele találkoztam?!

Révai nem figyelt a beszédre; egészen elmerült önmagába és fájdalmába. Mindig azt az egyetlen, gyötrő gondolatot forgatta izzó agyában. Fájdalma, mint a zsilip mögött meg-meggyülemelő esővíz, kitért közben-közben:

— Hát lehetséges-e ez? — búgott föl. — Lehetséges, hogy így heverj a földön, anyám?! A kemény, hideg földön! Fáj-e, nagyon fáj-e? . . . Vagy nem fáj már többé? . . . Hát te vagy itt csakugyan ebben a lepedőben?! . . . Feküdhetik így mozdulatlaul annyi szeretet, jószág, szánalom, szenvedés és odaadás? . . . Egy szent, egy mártir, egy ilyen asszony . . . és itt fekszik egy lepedőben, kemény pallón mozdulatlan.

A virrasztó asszony szíppantott egyet a burnótból, pityergőre vonta a száját, erősen pislogatott, hogy egy könyvet sajtoljon ki valahogy, látván, hogy Koromfi ar-

czán leperreg az ellenálthatatlan megindulás könye. Hanem azért észrevette, hogy az ajtó megnyílt és egy nő lépett be rajta csöndre intvén őt ujjával.

Adrienne volt.

Figyelmeztetem az olvasót, aki nem restelte a fáradságot, és eljött vélem ez igénytelen történetnek e szakaszáig, hogy ez itt nem a novellista fogása, hanem az életnek egyszerű jelenete, melynek elő kell állania akkor, ha egy fiatal leány, akinek van érző szíve, s van jelleme és bátorsága megtenni azt, amit a lelke parancsol, meghallja, hogy azt az embert, akin egész lélekkel csüng, ilyen földresujtó csapás éri.

Mikor hírét hallja váratlanul, véletlenül, összerendül; valami kimondhatatlan érzés rázza meg: van abban fájdalom, de öröm is, hogy egyszerre világossá lesz előtte, amit nem értett, hogy beláthat annak az embernek lelkébe és megtudja, micsoda fájdalom borította arra sötét árnyékát. Megérti nem csak a szenvedést, de a nagyságot is, mely e rendkívüli mély és nemesen magába zárkozó szenvedésben rejlik. S amit a virrasztó asszonynak ugyszólván «hivatásos» közlékenysége értet meg még véle Révai multjáról, az nemcsak csodálatra ragadja, hanem az erős elhatározást kelti benne, hogy ő fogja megtenni a nagy lépést, amelytől azt az erős akaratú embert talán csak a mult tanulságai és a büszkeség tartják vissza. . . Ugy, ugy, Révai Vilmos ur, legyen ön büszke és tartozkódó — Koromfi Adrienne lesz alázatos és megnyilatkozó. De vajjon Révai mit érez iránta? Szeretheti-e ez a nagy eszű hatalmas lelkű ember őt, a hozzá képest gyámoltalan gyermeket? Hiszen — úgy gondolta — az udvarlóknak annyira megvetett raját is csak a nagy vagyon vonta magához. De milyen semmis ez éppen a Révai előtt, akiről már most tudja, hogy tizezreket, mint hitvány polyvát, egy elhatározásával fujt a levegőbe.

(Folyt. következik)

ARNSTEINER ÚR HÁZTÜZNÉZŐBEN.

Elbeszélés.

(15)

Irta: **KOMPERT LIPÓT.**

Száli vagy egy pillanatig nem tudta mitevő legyen, elállt a gondolkodása, s nem hallott egyebet csak a habverő kettegését. Aztán összeszedelőzködött. Hát tudhatta ő azt, mi van abban a levélben? Hiszen Arnsteiner tanár urnak utóbb életébe kerülhetne, ha a levelet éppenséggel nem, vagy megkésve szolgáltatná kézhez? Szerencsétlennek, úgy is elég szerencsétlen már; de ha megtudná, hogy az ő hanyagsága miatt csalódott a tanár ur legszebb reményeiben — abba ő halna bele, ő, a Száli.

Még egy gondolat cikázott végig agyában. Hát ha a hab, amit Szidonia fönt ver a konyhában éppen Arnsteiner urnak szól?

Eme kusza tépelődések közepette ért föl a toll-

fosztó asszony leánya a lépcsőn és egyszerre csak ott állt a konyha küszöbén! — Nem csalódott. Maga Szidonia kettegette a habot. — Száli csak nagynéha érintkezett a gazdag gyapjúkereskedő leányával, nagyon is maga fölött állónak tartotta és a szegény leány szemében semmi sem érte fel a Szidonia fönséges voltát, különösen mikor valami új ruhában látta, melyet nem is másutt, mint csak épen a fővárosban készíthetett a legügyesebb szabó. E pillanatban azonban úgy tettszett neki, mintha gyermekkoruk óta egy sorban állottak volna, a leány ébredt föl benne a leánynyal szemben és bámulatos bátorságot öntött a lelkébe.

Szidonia egy véletlen mozdulata folytán nyomban észrevette az ajtóban ácsorgó Szálit. Tüstént abban hagyta a habverést, és feléje tartott. Hajh, be szép volt Szidonia avval az ő tűzhely mellett nekiperült arcával, a vadonat új ruhában, melynek Száli még a szövetminőségét sem tudta megállapítani, s a mely különben nem is vágott össze a konyhai szolgálattal.

— Kivánsz valamit, Száli? — kérdezte.

— Volna valami beszélni valóm kegyeddel, Szidonia kisasszony — felelt a leány, kinek a nagy bátorság daczára, mely e perczen lelkét eltöltötte, mégis volt annyi felgondolása, hogy elébb körülnézett a konyhában, vajjon nincs-e ott valami hivatlan tanu. Csak éppen a vén Ráchel tett-vett a tűzhelyen.

— Vélem akarsz beszélni? — kérdezte Szidonia

— Igen — szolt Száli suttogva, odahajolván a szép leány felé; — valakitől levelet kell kegyednek kézbesítenem.

— Vajjon kivel vagyok én levelezésben? — szolt Szidonia inkább elképedve, mint csodálkozva.

Száli hirtelen mozdulattal előkerítette a levelet és átadta. De Szidonia alig pillantott az ékesen kigömbölygetett betűkkel irt e czimzésre, hogy: «nemeskeblű Szidonia kisasszonynak», — nyomban elfogta a nagy nevetés.

— Hát aztán ennek a «valakinek» mi irni valója lehet az én számomra?

— Az istenért, kérem, — szolt Száli megszeppenve — ne kaczagjon oly fennhangon; meg találja valaki hallani, és Arnsteiner tanár ur nem akarja, hogy levele másé, mint az ön szeme elé kerüljön, Szidonia kisasszony.

— Száli én megrémülök! — kaczagott Szidonia — Csak nem nyelgyakorlati feladat talán, melyet a nyakamra küld, mivelhogy ő maga nem jöhet? Ma ugyan el nem készítem, azt megmondhatod neki, nekem most a pástétom ad elég dolgot.

— Csak olvassa el, Szidonia kisasszony — szolt Száli, akit ez a viselkedés egészen suttogó szavuvá tett — abban a levélben egészen más valami lehet, egészen más valami, ami igen szomorú.

— Csak nem akarja talán a vízbe ölni magát?

— kaczagott Szidonia ismét tele szájjal és hevesen törte fel a pecsétet.

Mig a gyapjúkereskedő leánya a tanító levelét olvasta, addig Szálinak volt alkalma, hogy -Szidonia arczvonásait a legnagyobb figyelemmel tanulmányozza; le sem vette róla tekintetét.

Hát ilyen képet vág hozzá az ember, mikor Arnsteiner urtól olyan szomorú levél jut a kezébe? A Száli illetéktelen nézete szerint ilyenkor első kötelesség a könyekre fakadás és Arnsteiner tanár ur sorsának keserű szavakban való fölpanaszlása lett volna. Másodszor pedig, úgy gondolta ő, tüstént tüzre vetendő lett volna a pástétom, s még azon melegében asztalhoz ülni, aztán Arnsteiner tanár urnak legalább is vigasztaló levelet kellett volna írni, hogy — mivel már megesett az a nagy szerencsétlenség, hogy az övé nem lehet — hát, hát másutt kell keresni az utat-módot a boldogsághoz. Hiszen talán akadhat; jó az isten.

(Folytatása köv.)

H i r e k.

— Az orosz zsidók javára kiadandó emlékkönyv szerkesztő bizottságának f. hó 14-én, elnöke Majláth Béla lakásán tartott tanácskozásán elfogadták. Vásonyi Jenő, jegyző által szerkesztett, a magyar közönséghez intézendő felhívást, melyet október kezdetén fognak közrebocsátani Majláth elnöknek azon indítványát, hogy az emlékkönyvben a szépirodalmi munkák mellett tudományos cikkek is véteszenek fel, a bizottság elfogadta. Megállapodott továbbá abban, hogy az emlékkönyv körülbelül 20 ivre terjedjen, melyet számos legjelesebb művészeinktől származó rajz és 4 nagyobb színnyomatu kép fog díszíteni. Az emlékkönyv f. év december kezdetén jelenik meg.

— *Dr. Graetz Henrik temetése* folyó hó 10-én délelőtt folyt le a boroszlói zsidó hitközség temetőjében. Felekezetiink e nagy halottját az előző nap estéjén a boroszlói vasuti állomástól (a holttestet tudvalevőleg Münchenből szállították Boroszlóba) egyenesen a sirkert nagycsarnokába vitték, hol a szeminárium hallgatói számos más egyetemi polgár társaságában egész éjjelen át imádkozás és épületes beszédek közt virasztottak. Reggel már 9 órakor, a várostól majdnem mértföldnyire eső temető megtelt az elhunyt nagy tudósnak tisztelőivel, gyászolóival; maga a temetési szertartás azonban csak 11 órakor vette kezdetét. A délszaki növények környezte koporsót ekkor a csarnokból kivitték és aki a 4000 éves Izraelnek megírta történetét, a nyilvános gyász, a nyilvános dicsőítés árgya lett. Dr. Rosenthal Ferdinand boroszlói rabbi

első méltatta Graetznek századokra kibató áldásos működését és festette a gyászt, mely a nagy férfiu halálával a zsidóságot, a zsidó tudományt érte. Utána dr. Rosin Dávid, a szeminárium tanára, az intézet nevében bucsuzott el Graetzről és megható szavakban köszönetet mondott neki a tudományos kincsekért, melyeket népének hagyományozott. Dr. Maybaum Zsigmond, berlini rabbi, mint a berlini »Lebranstalt für die Wissenschaft des Judenthums« képviselője és dr. Bacher Vilmos tanár, mint a budapesti rabbiképző intézet küldötte, mindketten irveves tudósok, mint az elhunyt dicső volt tanítványai, szép beszédekben bucsuztak el nagy mesterüktől. Dél rég elmúlt és még 26 rabbi, Németország és Ausztria különböző városaiból, Graetz Henriknek mindamnyian tanítványai, bucsuzót óhajtottak volna intézni szeretett tanítójukhoz, de ez lehetetlen volt; be kellett látniok, hogy a beszéd tartásáról le kell mondanok. Majd csak otthon, községeikben tarthatnak kegyeletos emlékbeszédeket. A sírnál a szemináriumot még most is látogatók nevében Dr. Walter intézett még köszönő szavakat a halhatatlan historikushoz, mire a sír a jelenkor egyik szellemóriása, a zsidóság legnagyobb történetirója fölött bezáródott. A temetésnél jelen voltak dr. Brie, a boroszlói egyetem rector-magnificusa vezetése alatt az egyetemi dékánok és tanárok, küldöttsége az egyetemi hallgatóknak, a városi tanácsnak és számos más testületnek. Dr. Graetznek egy nagy munkája maradt hátra kéziratban, melyet fia Leo, műnebeni egyetemi tanár és Juda, a brailai Dreyfus et Comp. bankház főnöke, ki fognak adni.

— Az orosz viszonyokat rajzoló tulbuzgóság ellen emeli fel szavát White Arnold a »Times« minapi számában. Hirsch báró követe, ki megbízójának a zsidó telepítésre vonatkozó terveit Oroszországban elősegíteni kívánja, többek közt ezt írja: Oroszországnak kiméretlen meghurcolása az orosz barbarizmusról szóló alaptalan elbeszélések terjesztése és ismétlése nemcsak, hogy természetes, de az angol zsidóság részéről menthető is. De ha Gladstone, akinek ismét kilátása van arra, hogy a kormány élére jusson, «őszinte meglepéssel» fogadja a »Darkest Russia« egy példányát és nevének súlyát kölcsönzi e folyóiratnak, akkor ideje, hogy Gladstone részvételére és egészséges emberi eszére appelláljunk, nehogy mindama gyakorlati törekvéseket, melyek Oroszországban magára, a zsidók szükségén és az orosz kivándorláson való segítésre irányulnak, tönkre tegye... A Neva parti angol követtől, ha a home rule győz mindenesetre felvilágosítást fognak kérni. Aki a zsidón valóban segíteni

akar, annak két ut kínálkozik: Oroszországról szót se szólni, és a zsebébe nyulni, hogy valamely szegény család utazását dél Afrikába, vagy Amerikába lehetővé tegye. Nem szólhatok nyíltan, de ha tehetném, könnyen bebizonyíthatnám, minő bajt okozott a Guildhallei meeting. Nem valószínűtlen, hogy Gladstonenak a Darkest Russia-ra vonatkozó kereszttyasága ép oly károsnak fog bizonyulni.» — Ha e sorok nem a Gladstone ellenes Timesben jelentek volna meg, bizonyára nagyobb jelentőség volna nekik tulajdonítható. — Így azonban csak érdekes jelenségnek tartjuk.

— **Az első amerikai zsidó telepet,** a »Times« szerint a Hirsch báró-féle amerikai alapítvány Cap May Connty-ban (New Jerseyben) rendezte be s »Woodbine«-nek nevezte el. Az 5100 acnyi területen a háziipar mellett a lábbeli, üveg, ruhanemű gyártása lesz a gyarmatosok foglalkozása. A helység 250 család számára készült s benne csak az telepedhetik meg mint családfő, aki néhány fontnyi vagyon birtokát tudja igazolni. A mezőgazdák bevásárlási áron fejenként 15 acnyi területet kapnak, mihelyt a föld megmunkálásához szükséges képességeiket nyilvánvalókká tették és kellő biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy a földet nem akarják más célokra használni. Minden család számára 4—6 szobás lakást építenek; az alapítvány megvásárlásra előleget és 5% kamatra jelzálog kölcsönt is ad. A helység felé már rendes utak vezetnek, s már több kutat is ástak. Woodbine egy részét 70—80 kiválasztott gyarmatos számára már tagosították és immár három háznak is akadt lakója. A kolonisták gyermekeinek szülő iskolája Woodbinetől 3 angol mértföldnyire Densivillében van s a jövő hét hétfőjén mindkét nembeli ifjúsággal megkezdik a tanulást.

— **Kiáltvány az orosz zsidókhoz.** Hirsch báró a tervtelen kivándorlás kalamitáit megakadályozandó, a már régebben ismertett kivándorlási tervzet szellemében kiáltványt intézett az orosz zsidókhoz, melyben kijelenti, hogy az ő és munkatársai segélyere csak azok számíthatnak, akik az orosz czári kormány beleegyezésével szervezendő bizottsághoz fordulnak s a kiket ez a segélyezésre kijelöl; mert nem csak az első kivándorlók számára kell az új hazát megteremtteni, de a későbbi jövevények számára is elő kell azt készíteni. Hirsch báró avval bízza ja az orosz zsidókat, hogy atyáiktól örökölt sorsukat viseljék azokéhoz hasonló önmegadással, és türelmükkel tegyék lehetségessé azok segítését, akik az ő sorsukat szívükön viselik.

— **A temesvári keresk. és iparkamara** ő felsége látogatása alkalmával buziási Eiserstädter Ig. S kir. keresk. tanácsos, és hitk. elnök vezetése alatt tisztelgett s a küldöttség szónoka is ő volt.

— **A beszterczei királylátogatás** alkalmából adott udvari ebédre dr. Jellinek Arthur orsz. képviselő, ki kerületében tartozkodott, szintén hivatalos volt.

— **A bécsi anti-antiszemita egyesület,** melyről már többször volt módunk megemlékezni, most megjelent tag-gyűjtő meghívását megküldte nekünk is, A fölhívás nemesen egyszerű szövegét, melyet a közgyűlésen való elfogadása után olvasóinkkal már egy előbbi számunkban megismertettünk, a legillustrisebb nevek viselői irták alá s evvel olyan argumentumot

állítottak szembe a bélyegzőhamisító Schneiderral, a karácsonkor kereszténynél árverező Lueggerrel és hasonszőrű társaikkal, hogy fölös szószaporitásnak tesszik minden szó, mely a népboldogítók zavarosára vet világot.

A négy díszelnök a következő: Hoyos Rudolf gr. Zichy Edmund gróf, Nothnagel tanár, Leitenberger Frigyes br. Az elnök Suttner br.; az alelnökök dr. Uhl Edé közs. tanácsos, és dr. Kissling birodalmi lovag. Az előjáróságban a következő nevekkel találkozzunk: Dr. Kronawetter tanácsos, Mingazzi di Mondigliano Ede tábornagy, dr. Suess és Wrabetz képviselők Exner tanár. A tagok között van 11 cs. és kir. titk. tanácsos, és pedig: Chlumetzky br., Ebner von Eschenbach br., nemes Gerlichsburg Gerlich altábornagy, dr. Herbst volt minister, Kinsky Keresztély gr. Alsó-Ausztria marsallja, Metternich Richard hg. főrendi tag, nemes Plener Ignác v. miniszter, Schmerling R. a legfőbb törvényszék elnöke, brunai SchwarzÁdolf altábornagy, Wehli br. osztályfőnök, Wilczek gr. főrendi tag. A reichsrathi és tartománygyűlési képviselők száma 11, köztük dr. Plener, olexowi-Gniewosz lovag, Priquet Péter, Sommaruga és Chlumetzky bárók, Götz Lipót, dr. Haase superintendens, stb. A városi és községi tanácsosok száma 16, az egyetemi tanároké 15 köztük Billroth, Kraft-Ebing, Schöpf theol. tanár, Widerhofer a királynő udvari orvosa. Rokitsansky, stb.

A fölhívást aláírt tagok között mindezeket felül a következő nevekre akadunk: Miller v. Aichholtz főrendi tag, dr. Altenburger rendőrtanácsos, berghofi Baron J. lovag, Boos-Waldeck gr. kamarás, Carneri lovag, Cischini lovag, br. Clauer osztálytanácsos, Coronini Kronberg gróf, Doblhoff József br., nemes Dorn Sándor, Feilheim lovag, dr. Fischhof Adolf, Galatti Mihály, István és Tamás lovagok, nemes dr. Hajek G., Hasenauer br. főépítészeti tanácsos, Hradetzky udv. tanácsos, Jutrzenka Sándor lovag, nemes Kaisersfeld M., Kinsky Arthur gr., Warhanek, a »Concordia« író-egylet elnöke, dr. Krobshoffer Albert lovag, Briosechi Ottmár festő (Roma) Lehmann Ottó br., lindenstamm Schnitzer János, Lomnitzky Sz. lovag, Ludolf K. gr. ezredes, Metaxa György és János lovagok, Michel-Westland Vince lovag kormánytanácsos, dr. Mundi br., Offermann Álfred br., Orosz Ágost ezredes, Poyssl L. br., Rosenbaum Otto lovag, nemes Rueber Nándor, Scarnavi Etienne lovag, Scaray J. br., dr. Scherzer K. lovag, Schubert K. lovag, nemes siegeskampfi Sedlatsek H., dr. Seiller J. br., Stillfried Raymond br. Strachwitz M. gr., Strauss János udvari zeneigazgató, Tilgner Victor szobrásztanár, Wening-Ingenheim auf Hirschhorn Hans, maltai lovag, Wrede Álfred hg. Gatti Achill lovag, Vincenti lovag, a N. Fr. Pr. szerkesztője, Pam Lipót, a londoni osztr. magy. egyesület elnöke. stb.

Nőttagok aláírásai zárják be a hosszú névsort melyek közül a következőket említjük: Koronini-

Kronberg R. grófnő, Dubsky Viga grófnő, Ebner-Eschenbach Mária bárónő, Mingazzi di Mondigliano Lina, Rechbach Agota bárónő, Schlechta Szidonia bárónő, Schönfeld Neumann grófnő, Strassoldo Leonora grófnő, Suttner Berta bárónő, Willa-Secca Primitine bárónő, nemes Znaymwerth Matild, Djörup Mária és Mizi, Pálffy Irma grófnő stb.

A felhívás már 1400 tag beléptét jelenti. Tag minden tisztességes előéletű egyén lehet, ki legalább 50 kr. évi díjt fizet. Az egyesület, alapszabályai szerint, az antiszemitizmus lehetetlenné tételét nyilvános előadások, discussiók ismeretterjesztő iratok terjesztése és esetleg alapítandó saját lapja által akarja elérni. Belépésre az egyesületnek, Wien I. Parisergasse 4 alatti helyiségeiben lehet írásbelileg jelentkezni.

— **Templom felavatás** lesz f. hó 29-én Devecseren. A felavatás ünnepségekkel lesz egybekötve, s mint minket értesítenek, dr. Fischer Gyula, győri főrabbi fogja az ünnepi beszédet elmondani.

— **Sorsjegyek templomépítési czelokra.** A tolna-tamási izr. hitközség, mely néhány évvel ezelőtt egészen önerejéből új zsinagógát emelt, a magaslapon épült új templom csuszamlásai következtében azon kellemetlen helyzetbe került, hogy kénytelen imaháza megmentéséről gondoskodni. Anyagi erői azonban fogytán lévén, miniszteri engedély folytán sorsjegy-kölcsönből kívánja szükségletét fedezni. A sorsjegy-kölcsön beszerzése végett 50 kr. névértékű sorsjegyeket adott ki, melynek első főnyereménye egy 250 frt értékű ezüst tárgy. A nyeremények között van két 100 frt, két 50 frt, öt 30 frt, tíz 20 frt s több kisebb értékű is. Hirsch Ignác hitközségi elnök a sorsjegyekből 100 darabot szerkesztőségünkhöz is beküldött, melyeket akár egyenkint is az árak beküldése ellenében szívesen bocsájtunk olvasóink rendelkezésére.

— **Rabbibeigtatási ünnepély** lesz Losonczon f. hó 22-én, amikor az ottani hitközség új lelkipásztorát dr. Spira Salamont, a jelenlegi kulai rabbist, hivatalosan bevezetik hivatalába. — Az ünnepség, melyre a hitközség meghívókat is küldött szót, nagy arányúnak ígérkezik. A hozzánk juttatott program szerint Sterulich Vilmos hitközségi elnökkel élén Fülekre küldöttség megy az új rabbi elé, s megérkeztek a pályaudvarban Deutsch Bertalan, hitk. alelnök, a templom előcsarnokában pedig Barta Lajos, hitk. jegyző fogja fogadni. Ezután a mincha ima következik, mire dr. Spira megtartja székfoglalóját. Este a «Magyar király» szállóban diszvacsoza lesz.

— **Egy orosz alkonzul, aki — zsidó.** Kopenhágából jelentik, hogy Cohen Sámuel ottani polgárt orosz alkonzullá nevezték ki. A kinevezés méltó feltűnést kelt, mert Cohen zsidó s bajos kimagyarázni, hogy a csári kormány, mely rendszeres zsidóüldözést folytat mért éppen zsidóra bízta e tiszteleti hivatalt. Cohen különben orosz származású, s vagy 20 évvel ezelőtt érke-

zett Oroszországból Kopenhágába, hol bátyjával együtt kis üzletet nyitott, s annyira felküzdötték magukat, hogy utóbb orosz hajók szállítóivá lettek s az új alkonzulnak nemrég elhunyt bátyja nagy vagyont hagyott hátra.

— **Kitüntetések.** Dr. Fürst Livius, szász kir. egészségügyi tanácsost és lipcsei egyetemi tanárt a vörös sasrend IV., továbbá Wyruszcowski kempeni (Posen) kereskedőt és városi bizottsági tagot a korouarend IV. osztályu jelvényével tüntették ki. — Dr. Fürst mint zsidó író is eléggé ismert a Philippson-féle évkönyvekből.

— **Tisztelgő zsidók egy ref. püspök előtt.** Szász Károly ref. püspök f. hó 14-én hivatalos minőségben Halason járt az új gymnázium alapkövének lerakása alkalmából. A tisztelgésre jelentkezők sorában az izr. hitközség is részt vett előjáróságából és tantestületéből álló küldöttségével, melynek szónoka Krausz Vilmos főrabbi volt. A rabbi üdvözlő beszédére, mely Szász Károlyt mint a vallás és emberszeretet terjesztőjét és a nemzet egyik kimagasló íróját üdvözlötte, a püspök ur meghatottan válaszolt és örömet fejezte ki a zsidóságnál észlelt haladás felett. Együttal arra is buzdított, hogy a nemzeti nyelvnek és szellemnek utját a zsidó templomokban minél több helyütt egyengessék.

— **A Hirsch br. zsidótelepítő társasága,** hogy minő módozatok közt alakult meg, azt már előző számunkban megírtuk. Pótlólag még a következőket tartjuk elmondandónak: A részvénytásulat minden jövedelme kizárólag azon európai és ázsiai zsidók más hazába való segítésére fordítandó, akik *államjogiilag más törvények alatt állanak, mint a többi polgártársaik*, tehát azok, akik mostani hazájukban nem élvezik az egyenjogúságot. A részvénytársasági alapszabályok eme pontjából kiviláglik, hogy Hirsch br. eme új, világra szóló vállalata alapján véve nem az orosz zsidók sorsának javítását tűzte ki célul, hanem egy általánosabb természetű bajon igyekszik segíteni. Az alapszabályok kifejezetten egyetlen szóval sem utálnak Oroszországra s így a társaság terveinek Oroszország ellen irányuló élet teljesen elveszik. Az alapszabályok már előre is lemondanak minden anyagi haszonról. A terv kivethetősége ellen különben angol lapok sok aggasztó okot hoznak fel. Annyi azonban konstatalható, hogy a Hirsch br. ezen újabb nagyszerű művének alapszabályait ugyanazon szellem lebegi át, mely Whitének a »Darkest Russia« ellen irányuló a »Times«-ben megjelent s ugyancsak rovatunkban referált levelét.

Az »Emberbarát«, Singer Mihálynak, a Hirsch báró-féle jótékonyági iroda titkárnak új lapja már megjelent. Az első szám körvonalozza a czelokokat, melyekért a lap küzdeni fog, hogy hízagpótló hivatásának megfelelhessen; azonkívül közöl cikkeket Gerő Károly, a szerkesztő-kiadó Singer Mihály, Vészi József, Palágyi Lajos, Stadler Károly, dr. Faragó Gyula stb. tollából.

Az egyetek lapja cz rovatában ismerteti a fővárosi szegénygyermekkert és a magyar izraelita kézmű- és földműves egyletet. Hírei között is találunk több felekezetünket érdeklő ujdonságot.

— **Szónoklatok az ifjusági istentiszteletek számára.** A mindinkább nagyobb tért hódító ifjusági istentiszteletek számára házagpótló munkát ír dr. Kelemen Adolf nagyatyádi ker. főrabbi. A tanítók ugyanis, kikre az istentiszteletek vezetése bízva van, nem igen érnek rá, hogy a fiatalok számára a szükséges alkalmi vallásos tanításokat, illetőleg szónoklatokat elkészítsék. E hiányon dr. Kelemen úgy vél igen helyesen segíteni, hogy Mózes 5 könyvét heti szakaszok szerint liturgiai czélokra 8—10 perczet igénylő szónoklatokban feldolgozva, közkézre bocsájtja. A munka két havi időközönként 60 kros füzetekben fog megjelenni *Kéthelyi* Miksa kiadásában Kaposvárott. Az előfizetési felhíváshoz mellékelt mutatványok igen csinosak s azt bizonyítják, hogy midőn szerzőjük a nevelési czélt sem téveszti szem elől, egyttal az ifjusági istentiszteletnek önállóbb működésre törekvő vezetői elől sem zárja el a tért. A munka minél szélesebb körben való elterjedését azonfelül a jótékonyági czél is kívánatosá teszi, mert minden eladott könyv után 10 kr. a zsidó tanítók orsz. árvaház-alapjának jut.

— **Otthon.** *Lévai* Dezső jeles fiatal írótól, lapunknak volt munkatársától egy kötet karczolat jelent meg jelzett czim alatt. A kisváros alakjait, viszonyait ez apró karczolatokban, eleven humorral, szikrázó szellemességgel és igazán találó vonásokkal rajzolja. Meglát-szik rajtuk, hogy kitünően ismeri a kisvárosi viszonyokat, melyeket épp oly kitünően is tud illusztrálni. Mindegyik egy kis fotográfia, pompásan kiszinezve, szép keretbe foglalva. Nemesak a tartalom szellemességét kell kiemelnünk, hanem a kellemes, vonzó előadó modort és zamatos, tiszta magyarságot is. Csak találmra említjük fel a «Viziók», «A tekintetes ur», — melyet lapunk is nemrégiben közölt — s a »Jön a főispán ur ő méltósága« cziműeket, azoknak igazolásául, miket fent mondtunk. A kötethez Rákosi Viktor (Sipulusz) irt ajánló, dicsérő előszavat, mely dicséretet szerző teljes mértékben meg is érdemli. Az igazán diszes kiállítás *Báler* János szegszárdi könyvnyomdáját dicséri. Ugyanott jelent is meg a munka, mely 1 frt 20 krért kapható. Aki jóízűn akar mulatni, annak legmelegebben ajánljuk a tehetséges író karczolatait.

— **Sajátságos jótékonyosság.** A berlini zsidó hitközség felügyelete alatt már évszázadjánál régebben áll egy jótékony egyesület, mely minden szegény, vagy gazdag tagja lebetegedésekor ennek házába két perselyt küld. Az egyik persely, mely nyitott, önkéntes, meg egyleti adományokkal van megtöltve, s az elfogadó által volna kiürítendő; ha azonban ez egyáltalán, vagy csak részben akarja a nyitott persely tartalmát felhasználni, az

igénybe nem vett összeget akár még a saját adományával is szaporítva a másik zárt perselybe veti s úgy küldi vissza az előjárósághoz. Ily módon illetéktelenül senki sem tudja meg, hogy a beteg mennyi pénzt használt fel a rendelkezésére bocsájtottból, avagy mennyivel szaporította tartalmát. A szemérmes szegényekre való tekintetből bizony sokféle jótékony intézetnél lehetne ezt a segélyezési módot alkalmazni.

— **Egy érdekes sirirat.** Gravesendben a napokban leplezték le *Berkovitz* Henry volt békebírónak emlékkövét, melyen a következő felirat olvasható: «Az érdemes *Berkovitz* Henriknek Gravesendben, Kent, meghalt 1891 ápril 5-én 72 éves korában. Nemesszivű cselekedeteinek és emberbaráti működésének, valamint ezen város közigazgatásában tanusított bölcsességének és a közjólét emelésének elismerésül hálás keresztény testvérei polgármesterré, aldermanná, békebíróvá és Kent grófság legfőbb tanácsosává választották meg. Nagyrabecsülésüknek utolsó tanujelül temetését közközltségen rendezték. Emberszeretete, bő ismeretei és 50 évi, szakadatlan, résztvevő gondoskodása a szegényekről, valamint a zsidóságnak állandó és eredményes képviselése örök emlékünket fogja képezni.»

— **Mayerbeer emléke,** születésnapjának (1791 szept. 5), századik fordulója alkalmával az egész zenevilág ünnepe volt, A berlini «Schönhauser Thor» előtt régi zsidó temetőben nyugvó nagy zeneszerző családi sírholtját ez alkalomból pompásan feldiszítették levél és virággurindokkal, magát a sirt és szomszédságát pedig elhalmozták koszorúkkal. A királyi színházak intendanturájának óriási babékoszoruja széles szalagon hirdette «den Manen des General-Musikdirectors Giacomo Mayerber», a királyi opera soloszemélyzete szintén óriási fekete szalagos babékoszorut helyezett a «Proféta» szerzőjének sírjára. A Kroll-színház ezüst rojtos fekete szalagos babékoszorúval tisztelte meg a nagy zeneíró emlékét. A kir. színházak intendanturája nevében *Tetzlaff* igazgató és *Taubert* tanár, a kir. udvari opera szólószemélyzete nevében *Rothmüll* és *Bulsz* és az orchester képviselőiben *Sucher* és *Weingarten* helyeztek el a koszorúkat. — A berlini kir. operában f. hó 6-án ünnepelték Mayerbeer emlékét az «Ördög Robert» előadásával. Az előadást *Taubert* gyönyörű prologja előzte meg, melyet *Kahle* udv. színész adott elő, a viráglugassá átalakított színpadon, hol Mayerbeer szobrára pálmák borultak. Berlini lapok a jubileum alkalmával azt ajánlották, hogy a nagy zeneszerzőnek szülőházát, mely a Spandauerstrasse 72 sz. alatt a Mendelssohn Mózes-féle márványtáblával jelölt ház szomszédságában (Spandauerstrasse 68.) van, szinten emléktáblával jelöljék meg.

Fogorvos BARNÁ Budapest, IV. kerület
Váci-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

Szakvélemények*)

a Füredi-féle 9-kötetes magyar Machzór-ról.

I.

Pollak L., budapesti rabbi úrtól.

„ Az előttem fekvő művet szorgos figyelemmel átvizsgáltam és velem együtt bizonyára sokan fognak elismeréssel és köszönettel adózni e mesteri fordításért. Aki ismeri ama nehézségeket, melyekkel az új héber irodalom minden fordítójának, különösen azonban a magyar fordítónak kell megküzdenie, az bizonyára csodálni fogja a fáradhatatlan szorgalmat és kitartást, amelylyel a fordító elhárította mindama különböző akadályokat, amelyek ezen szakavatott munkájában eléje tornyosultak. E mesteri fordítás által sokaknak lehetővé tétetett az eredetinek megértése, és előttük az ájtatosságnak, emelkedettségnak és magasztosultságnak kimeríthetetlen forrása nyílt meg, mi csak nemesítőleg hathat szívre és lélekre egyaránt.

Kitünően sikerült az ונתנה תוקף fordítása, amely a fohászodót ellenállhatatlan erővel ragadja meg, megrezdíti a szív húrjait, melyeknek utóhangja a lelket az ájtatosság szárnyain e föld mulandóságai és változandóságai felé, az Örökkévalóhoz, Istenéhez emelik. A כל נדרי ellen félreértés következtében fölmerült aggályokat a fordító igen találóan tudta eloszlatni.

Koronáját képezi e kiváló műnek Salomo Ibn Gabiról dalnok-fejedelem »Kether Malchut« (a királyi korona) című énekének fordítása, amennyiben a fordító a magyar irodalmat olyan művel gazdagította, am ly díszére válik a világirodalomnak.

A magyar zsidó közönség a mintaszerű fordítás által az új héber költőknek egész sorával ismerkedett meg, kiket jogos büszkeséggel tekinthet övéinek.

Megmutatta a fordító a magyar nemzetnek, hogy a biblia utáni zsidó irodalom is dícselkedhetik a szellem olyan hőseivel, akik bármely népnek díszére válnának.

Bárha sikerülne a fordító kipróbált jelességének és lankadatlan buzgalmának az oly dícséretesen megkezdett munkát befejezéseig juttatni.

מתחיל אומרים לו גמור, אין המצודה נקראת אלא על מי שגמרה.

*) Ezennel beváltom — legalább részben — a szakvélemények közzétételéről tett ígéretemet. -- Löwy M. E. fia.

Füredi 9 kötetes magyar **Machzórja** magánál a fordítónál (Kerepesi-út 71) is kapható, még pedig préselt vászonkötésben, arany metszettel 5 frtért. Rabbi, tanárok s tanítóknak csak 4 frt az ára. Gyűjtőknek öt példány után a hatodik ingyen jár.

Ifjabb Nagel Otto könyvkereskedésében Budapesten, (Museum-körut a Nemzeti színház bérházában) megjelent és kapható:

Általánosan engedélyezve a m. kir. közokt. Ministerium 17358-88 sz. rendeletével.

Gáspár Ignác. Első oktatás a földrajzban.

A 4 osztályu elemi iskolák 3. és 4. osztálya számára. Tizenkettedik javított kiadás 62 kr. fametszetü képpel. Kemény kötésben ára 32 kr.

Gáspár Ignác. Elemi földrajz I. rész a népiskolák III IV. osztály számára. Második javított kiadás. Számos képpel kemény kötésben ára 24 kr.

II. rész a népiskolák V. és VI. osztálya számára. ára 24 kr. képpel kemény kötésben 32 kr.

Udvardy Gyula. Magyarok története életrajzi irányban, az elemi iskolák V. oszt. számára. Második javított kiadás ára 30 kr.

Füredi Ignác. Számtani példatár. a népiskolák számára. A második osztály számára 5. javított kiadás kötve 20. kr. — A harmadik osztály számára 5. javított kiadás kötve ára 20. kr. — A negyedik osztály számára 3. javított kiadás kötve ára 24 kr. — Az V. és VI. osztály számára. 2. javított kiadás kötve ára 32 kr.

Kis Földrajz falusi iskolák számára írta Gáspár Ignác ára 16 kr.

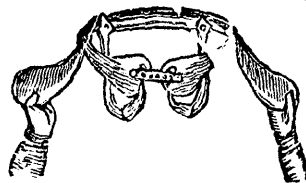
EGYESÜLT KEZTYÜGYÁR FEHÉR és HENDL

Budapest, Andrásy-ut 30. szám.

Fiók üzletek:

Andrásy-ut 11. és 37. sz.

Korona-herceg utca 5. szám.

Ajánlják dusan felszerelt raktárukat és a legjobb minőségű acél és rugantyu sérvkötőket, továbbá hassérvkötők rugantyu-harisnya, irigateur, suspensor szarvasbőr párna, nadrág és takarókban. Sérvkötők acél rugóval 2 frttől 6 frtig. — Nagy raktár a legfinomabb francia és amerikai különlegességekben úgy mint rugantyu és halhólyagban 2 frt, 4 frt és 6 frt tuczonként.

Megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek.

TELEFON| FELTALÁLÓK!

Uj találmányokra

kieszközöl és érté-

kesít minden

államban.

SZABADALMAKAT

védjegyek, min-ták és mustrák be-lajstromozását eszközli

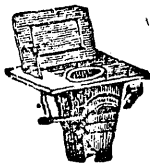
BERGL SÁNDOR

első budapesti szabad. és műszaki irod. aja
Budapest, VI. Andrásy ut 30.

Univ. Med. Dr. **RENNER****vizgyógyintézete**

Budapest, VII. kerület, Valero-utca 4. sz.

Az intézet (mely 18 év óta fennáll, a Hidrotherapia minden modern eszközeivel van ellátva és szakszerű kezelés mellett ugyanott sikerrel gyógyíthatók:

1. A legkülönbébb idegbajok: **Hysteria, Hypochondria, Melancholia, álmatlanság** stb.2. Vérkeringési zavarok: **szédülés, vértorlódás, vérszegénység, hőszám-zavarok** stb.3. Az emésztési szervek betegségei: **gyomorhélhurut, székrekedés, a belek renyhésege, puffadtsága, hasteli pangása** stb.4. **Rheuma bajok és általános gyengeségek****Benlakók és bejárók felvétetnek.****TELEFON****Legujabb szabadalmazott
CLOSETT-ÜLŐK**

önműködő záróval, emaillezott, öntött vasból való csészével, megakadályozzák a légvonalat és ártalmas kigőzölgeéseket, melyek által a betegségek leginkább bekövetkeznek. — Áradarabonkint fényezett ülődeszkával 10 frt, fényezett-ennel 9 frt. — Szétküldés utánvétell. — Sok ezer már sikeresen van használatban

WOLFSOMA

budapesti vasbutorgyáros raktárából

(Dorottya-utca 2. sz.)**Nem korfui hanem jaffai אתרוגים-t**

fogunk az idén szállítani; mert néhány jaffai kertészszel jelentékeny szállítmányokra eszközöltünk alku-kötést és ennélfogva azon helyzetben fogunk lenni, hogy elegendő

אתרוגים ולולבים במקוה השדה

bocsájthatunk áruba.

Tisztelt vevőink sziveskedjenek e czézből hozzánk

STERNBERG és TSA,

Budapest, Rombachutca 16.

ezimen fordulni. Azok ellenben, akik egyenesen Triestből kívánják az árut indíttatni, sziveskedjenek megrendeléseiket: **Sternberg bei Herschler Triest, Alte Börse** címre küldeni.

Czégünkre vonatkozó tudakozódásokra Magyarországon minden rabbi szivesen ad felvilágosítást.

KIVONAT**GICHNER SIMON és FIA**

paplangyárosok, kárpitos és diszítók

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 22.**Árjegyzékéből:**

1 drb creton paplan — — — — —	1.70 kr.
1 drb vörös nouge paplan — — — — —	2.—
1 » satin cachemir paplan — — — — —	3.40 kr.
1 » atlasz cachemir paplan — — — — —	4.40 »
1 » atlasz paplan — — — — —	8.50 »
1 » lószőr matracz — — — — —	10.—
1 » lószőr matracz 3 részben — — — — —	14.—
1 » Crin de afrig matracz — — — — —	6.—
három részben — — — — —	8.—
1 drb tengeri matracz — — — — —	4.50 kr.
» három részben — — — — —	6.50 »
1 » ablak tunisz-függöny — — — — —	2.80 »
1 » asztal- 2 ágyterítő bouret — — — — —	7.50 »
1 » asztal- 2 » prima » — — — — —	9.50 »

Vidéki megrendeléseknél kérjük a postaköltséget előre beküldeni. — **Kereskedők előnyben részesülnek.** — Nem tetszés esetén az árut kicseréljük, vagy a pénzt vissza küldjük.

Zsidó ujévi **köszöntő-kártyák** német és héber szöveggel a legfinomabb kivitelben; finom és olcsóbb fajták.

Ez évben rendkívül érdekes, tréfás és komoly ujdonság.

25 drb. kizárólag tréfás és pompás fantasie-kártya 2.50 kr.

25 drb. jó fajta 1.50 »

50 » » » közvetítő kereskedők részére 1.50 »

Szétküldés a pénz előleges beküldése mellett díjtalanul

5 frton felüli vásárlóknak — de csak közvetítő kereskedőknek 10%

Marcus Silberstein, Papier-Niederlage

3-4 Wien, II/3 Lilienbrunnngasse 18.

Kohn Arnold**gazdag sirkóraktárát**

(Váci-körut 14, szemben az Andrástorkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezdek a czég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —